

АНАЛІЗ МЕТОДИК ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим елементом управління фінансовою безпекою підприємства є об'єктивне і своєчасне визначення її рівня. Якщо на рівні держави методики оцінки фінансової безпеки вже розроблено, то на рівні підприємства це питання залишається дискусійним.

На сьогодні науковцями запропоновано велику кількість підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства: оцінка фінансової безпеки, як складової економічної безпеки підприємства; оцінка фінансової безпеки на основі аналізу загального стану фінансової діяльності підприємства; оцінка фінансової безпеки на основі визначення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства. Однак однією з проблем при оцінці фінансової безпеки підприємства залишається вибір ефективної методики, що дозволить всебічно охарактеризувати рівень фінансової стабільності підприємства та дасть можливість виявити слабкі сторони його фінансового стану.

Проведені вченими дослідження дозволили зробити певні кроки в напрямку формування системи показників для оцінки фінансової безпеки, однак необхідне її подальше уточнення. Принципово така система повинна включати різні групи кількісних показників, що характеризують той або інший напрямок у забезпеченні фінансової безпеки суб'єкта господарювання. Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі показників, які відображають фінансово-господарську діяльність підприємства, наявність, розміщення, використання та рух ресурсів підприємства.

Існують різні погляди на визначення множини показників (індикаторів) фінансової безпеки (табл. 1).

Таблиця 1

Індикатори фінансової безпеки підприємства

№ з/п	Індикатор	Бланк І.О.	Гаврилюк Т.Ю.	Горячева К.С.	Графова Г.Ф.	Ілляшенко С.Н.	Кракос Ю.Б., Разгон Р.О.	Косячук Т.Ф.	Кузенко Т.Б.	Марушак Н.С.	Папехін Р.С.
1	Коефіцієнт покриття	+	-	+	+	+	-	-	-	+	+
2	Коефіцієнт автономії	+	+	+	+	+	+	-	+	-	+
3	Рівень фінансового левериджу	-	-	-	+	-	+	+	-	-	+
4	Коефіцієнт забезпеченості відсотків до сплати	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-
5	Рентабельність активів	-	-	+	-	-	+	-	+	-	+
6	Рентабельність власного капіталу	-	-	+	+	+	+	-	-	-	+
7	Середньозважена вартість капіталу	-	-	-	+	+	-	+	-	+	-
8	Показник розвитку компанії	-	-	-	-	-	-	+	+	-	-
9	Показники диверсифікації	-	-	-	-	+	-	-	-	+	+
10	Темпи зростання реалізації продукції	-	-	-	-	+	-	+	-	-	-
11	Темпи зростання активів	-	-	-	+	-	-	+	-	-	+
12	Співвідношення обіговості дебіторської і кредиторської заборгованості	+	+	-	-	-	+	-	+	-	-
13	Коефіцієнт фінансування	-	-	+	-	-	-	-	-	+	-
14	Коефіцієнт маневреності	-	+	+	-	-	+	-	-	+	-
15	Коефіцієнт оборотності запасів	+	+	+	-	-	-	-	+	+	-
16	Коефіцієнт фінансового ризику	-	-	+	-	-	-	-	+	-	-
17	Коефіцієнти ліквідності	+	+	+	-	+	+	-	+	+	-
18	Коефіцієнт фінансової незалежності	+	-	+	+	-	-	-	-	-	-
19	Коефіцієнт продуктивності фінансових потоків	-	-	-	-	-	-	+	+	+	-

Ілляшенко С.Н. в своїх наукових роботах пропонує здійснювати оцінку фінансової безпеки на основі аналізу фінансової стійкості підприємства. Таким чином, проводиться розрахунок показників, що характеризують надлишок чи нестачу власних оборотних коштів, а також загальну величину основних засобів на підприємстві.

В свою чергу, І.О. Бланк виділяє наступні групи аналітичних фінансових коефіцієнтів: коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства, платоспроможності, оборотності активів, оборотності капіталу.

Кузенко Т.Б. має дещо інше уявлення про оцінку фінансової безпеки підприємства, а саме, головним критерієм при її оцінці, на його думку, є чистий прибуток. Саме на його основі формується ціла система показників-індикаторів, які і характеризують фінансову безпеку підприємства.

Горячева К.С. притримується такої самої думки та стверджує, що лише на базі показника прибутку, який відображає реалізацію основного фінансового інтересу підприємства, можна будувати всю систему показників фінансової безпеки підприємства.

На наш погляд, основним критерієм включення показника до множини індикаторів фінансової безпеки є забезпечення реалізації пріоритетних фінансових інтересів підприємства (як і господарських загалом). Ці інтереси визначаються станом функціонування підприємства.

Використання системи індикаторів для оцінювання фінансової безпеки підприємства прийнято й у світовій практиці. Згідно зі світовою практикою, вимоги до значень індикаторів не мають обов'язкового характеру, а лише рекомендаційний у разі оцінювання стану фінансової безпеки підприємства.

В умовах антикризового управління підприємством і згідно з його потребами, Г.Графова вважає необхідним встановлювати нормативні значення множини фінансово-економічних показників.

Цього погляду дотримуються В.Орехов, К.Балдін, М.Гапоненко, які для встановлення фінансових негараздів на підприємстві теж пропонують використовувати нормативні обмеження показників фінансового стану.

Використання нормативних значень показників у разі оцінювання фінансової безпеки підприємства дає змогу вирішити ще одну важливу проблему, а саме: не лише оцінити стан фінансової безпеки, а й виявити і оцінити можливі негативні тенденції в діяльності підприємства. Визначення рівнів безпеки дає можливість охарактеризувати ступінь розвитку цих негативних тенденцій. Підтвердженням цьому є наукові дослідження М.Бендікова, який, розглядаючи фінансову складову як найбільш вагомий у гарантуванні економічної безпеки підприємства, вказує на необхідність використання критичних порогових (бар'єрних) значень показників при визначенні рівнів безпеки, які свідчать про передкризовий, кризовий та критичний стан підприємства.

Таким чином, проаналізувавши методичні підходи до визначення оцінки фінансової безпеки підприємства можна зробити висновок, що всі методики є недосконалими та потребують подальшого доопрацювання. При розрахунку рівня фінансової безпеки підприємства не можна спиратися на обчислення одного або декількох показників, адже фінансова діяльність підприємства інтегрована із загальною системою управління підприємством. Крім того, розрахунок нормативних (порогових) значень показників фінансової безпеки є складним завданням, оскільки потребує врахування значної кількості чинників, які впливають на діяльність підприємства, як тих, вплив яких можна оцінити кількісно, так і тих, вплив яких кількісної оцінки немає.